

POSTANOWIENIE

Dnia 12 lutego 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Puskarski

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 12 lutego 2026 r.

w sprawie **P. R.**

wniosku Zastępcy Dyrektora Departamentu do Spraw Wojskowych Prokuratury Krajowej

o wyłączenie sędziów od udziału w sprawie,

na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 i 4 k.p.k.

postanowił:

wyłączyć sędziów Sądu Najwyższego: Zbigniewa Kapińskiego, Antoniego Bojańczyka i Stanisława Stankiewicza od udziału w sprawie o sygn. akt I KA 19/25.

UZASADNIENIE

Do Sądu Najwyższego wpłynęła apelacja Prokuratora Wydziału do Spraw Wojskowych Prokuratury Okręgowej w Warszawie od wyroku Wojskowego Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 26 maja 2025 r., sygn. akt Żo (Un) 4/24, orzekającego w przedmiocie zadośćuczynienia i odszkodowania w trybie ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

Sprawa została zarejestrowana pod sygn. akt I KA 19/25 i przydzielona sędziemu Sądowi Najwyższego Stanisławowi Stankiewiczowi. Następnie

zarządzeniem z dnia 17 grudnia 2025 r. został wyznaczony skład orzekający w osobach: Prezes Sądu Najwyższego Zbigniew Kapiński (przewodniczący), SSN Antoni Bojańczyk i SSN Stanisław Stankiewicz (sprawozdawca) oraz termin rozprawy apelacyjnej na dzień 19 lutego 2026 r., o czym zawiadomiono strony. Zastępca Dyrektora Departamentu do Spraw Wojskowych Prokuratury Krajowej, powołując się na art. 2, 3 § 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze, art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. oraz art. 85 § 3 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym i deklarując, że czyni to „przez wzgląd na ochronę praworządności, praw obywateli i interesu społecznego”, złożył wniosek o:

- „przeprowadzenie testu niezawisłości i bezstronności wobec Zbigniewa Kapińskiego, Antoniego Bojańczyka, Stanisława Stankiewicza,
- wyłączenie od rozpoznania sprawy Zbigniewa Kapińskiego, Antoniego Bojańczyka i Stanisława Stankiewicza, gdyż ich udział w składzie orzekającym powoduje, że skład ten z mocy prawa nie jest sądem z uwagi na niespełnianie wymogów określonych w art. 19 ust. 1 akapit drugi Traktatu o Unii Europejskiej, art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (...) i art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- przekazanie sprawy do rozpoznania sądowi ustanowionemu ustawą, niezawisłemu i bezstronnemu, a zatem spełniającemu wymogi określone w art. 19 ust. 1 akapit drugi Traktatu o Unii Europejskiej, art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (...) i art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Przedmiotowy wniosek w Izbie Karnej Sądu Najwyższego został oznaczony jako KRI 1425, zatem został uznany za wniosek o wyłączenie sędziów od udziału w sprawie. Takie potraktowanie wystąpienia prokuratora wypada uznać za zasadne, skoro zostało oparte m.in. na art. 41 § 1 k.p.k. (w zw. z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.), który dotyczy wyłączenia sędziego, a i w samej treści pisma jest mowa o wyłączeniu sędziów od rozpoznania sprawy.

Wniosek w części dotyczącej wyłączenia sędziów zasługuje na uwzględnienie, jakkolwiek dyskusyjne wydaje się twierdzenie, że wyznaczony skład

orzekający Sądu Najwyższego „z mocy prawa nie jest sądem”. Jednak nie bez racji prokurator nawiązał do art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., w którym jest mowa o nienależytej obsadzie sądu jako bezwzględnej przyczynie uchylenia orzeczenia. Jest faktem, że sędziowie Sądu Najwyższego: Zbigniew Kapiński, Antoni Bojańczyk i Stanisław Stankiewicz do pełnienia urzędu na tym stanowisku zostali powołani przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, której skład został ukształtowany na mocy ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3). W konsekwencji organ ten nie jest tożsamy z organem, którego skład i sposób wyłaniania reguluje Konstytucja RP (zob. pkt 1 uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22). Chociaż prokurator, skupiając uwagę na orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, nie nawiązał do uchwały składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20, to rozpoznając przedmiotowy wniosek należało mieć ją w polu widzenia. W uchwale stwierdzono m.in., że „nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (...) zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o oraz niektórych innych ustaw”. Trafne argumenty, że uchwały nie zdezaktualizowało orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r., U 2/20, przedstawiono w szeregu orzeczeniach Sądu Najwyższego (zob. np. postanowienia: z dnia 16 września 2021 r., I KZ 29/21; z dnia 12 maja 2022 r., V KO 37/22; z dnia 17 września 2024 r., I KZ 26/24; wyrok z dnia 19 listopada 2025 r., I KK 44/25 i in.). Zatem we wniosku zasadnie nawiązano do art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., co każe uznać, że jego autor dąży do takiego ukształtowania składu mającego orzekać w przedmiotowej sprawie Sądu Najwyższego, by nie miało miejsca uchybienie określone w tym przepisie. Staranie to zasługuje na poparcie ze względów natury zasadniczej, ale też by zapobiec sytuacji, gdy po wydaniu orzeczenia przez Sąd Najwyższy strona wniesie nadzwyczajny środek zaskarżenia z zarzutem zaistnienia uchybienia określonego w art. 439 § 1 pkt 2

k.p.k., a w dalszej perspektywie – co sugeruje prokurator – przeniesie spór na forum Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Zasadne jest również nawiązanie prokuratora do orzecznictwa tego organu, skoro na jego kanwie Sąd Najwyższy niejednokrotnie wskazywał, że wyłączenie sędziego na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. powinno nastąpić nie tylko w sytuacji, gdy istnieje okoliczność tego rodzaju, iż mogłaby wywołać wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie, ale również wówczas gdy orzekanie przez sędziego w sprawie mogłoby realnie prowadzić do znacznie poważniejszego uchybienia, tj. naruszenia standardu z art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności i uznania, że taki skład orzekający nie stanowi niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą (zob. postanowienie z dnia 13 października 2021 r., II KO 30/21 i in.). Trudno było też uznać za pozbawione znaczenia wskazanie prokuratora, że „Zbigniew Kapiński i Antoni Bojańczyk byli już wyłączani przez Sąd Najwyższy w sprawie III KK 112/23, a ten ostatni również w sprawie III KK 545/25, na tożsamej podstawie, co uzasadnienie niniejszego wniosku”.

Orzeczenie, którego przedmiotem jest wyłączenie sędziego (sędziów), w sentencji nie mogło zawierać postulowanej przez prokuratora decyzji o przekazaniu sprawy do rozpoznania sądowi „ustanowionemu ustawą, niezawisłemu i bezstronnemu”, bowiem w następstwie wyłączenia sędziego sprawa jest przydzielana kolejnemu sędziemu w trybie losowym. Niemniej jednak ze wszech miar słuszne byłoby utworzenie od razu składu orzekającego złożonego przez sędziów, których powołanie do Sądu Najwyższego nie nasuwa zastrzeżeń. Można bowiem przewidywać, że w innym przypadku zostanie złożony kolejny wniosek o wyłączenie sędziego (sędziów), co znowu odłoży w czasie rozpoznanie apelacji.

Mając powyższe na uwadze, orzeczono jak na wstępie.

[J.J.]

[r.g.]

